

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Επιμέλεια: Νικολή Σταυρούλα, Χρυσάνθη Χαρατσάρη, Μπαλαλά Χριστίνα

Ημερομηνία: 6/12/2025

Διάρκεια εξέτασης: 3 ώρες

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Πρωταγόρας*, 321b -322a

Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅτι χρήσαιτο. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον· ἤδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἧ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἥφαιστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἐντεχνον σοφίαν σὺν πυρί—ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι—καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δίῳ. Τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν—πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν—εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἥφαιστου οἶκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθῶν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἥφαιστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίνεταί, Προμηθεὴ δὲ δι' Ἐπιμηθεὴ ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετέλλθεν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρώπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ

θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκῆσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνάς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠὔρετο.

A1. Να χαρακτηρίσετε καθεμιὰ ἀπὸ τὶς παρακάτω προτάσεις **Σωστή(Σ)** ἢ **Λανθασμένη(Λ)**.

- α) Ὁ Προμηθεὺς ξόδεψε χωρὶς νὰ το καταλάβει τὰ εφόδια στὰ ἀλογα ὄντα.
- β) Ὁ Προμηθεὺς διαπίστωσε ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦταν εφοδιασμένος με τὶς ἀπαραίτητες ιδιότητες γιὰ τὴν ἐπιβίωσή του σὲ ἀντίθεση με τὰ ἀλογα ὄντα.
- γ) Ὁ ἄνθρωπος θὰ μπορούσε νὰ ἀποκτήσει καὶ νὰ χρησιμοποιήσει τὴν τεχνικὴ γνῶση χωρὶς τὴ φωτιά.
- δ) Ὁ Προμηθεὺς καταδικάστηκε γιὰ κλοπὴ ἐξαιτίας τῆς ἀπερισκεψίας του ἀδελφοῦ του.
- ε) Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχε μερίδιο ἀπὸ τὸν κλῆρο τῶν θεῶν.

Μονάδες 5

A2. Γιὰ καθεμιὰ ἀπὸ τὶς παραπάνω ἀπαντήσεις νὰ γράψετε τὸ κομμάτι τοῦ ἀρχαίου κειμένου ποῦ τὴν ἐπιβεβαιώνει.

Μονάδες 5

B1. Πῶς τεκμηριώνεται ἀπὸ τὸν Πρωταγόρα ἡ βιολογικὴ κατωτερότητα τοῦ ἀνθρώπου σὲ σχέση με τὰ ἀλογα ὄντα; Νὰ τεκμηριώσετε τὴν ἀπάντησή σας με χωρία τοῦ κειμένου.

Μονάδες 10

Παράλληλο κείμενο

Σοφοκλῆς, Ἀντιγόνη, στ. 332-364

Ὁ Σοφοκλῆς (496-406 π.Χ.) στὸ Α' Στάσιμο τῆς *Ἀντιγόνης* (442 π.Χ.) βάζει τὸν χορὸ, θαμπωμένο ἀπὸ τὴν τόλμη τῶν ἀγνωστων ποῦ ἔθαψαν παράνομα τὸν Πολυνείκη, νὰ τραγουδήσει ἕναν ὕμνο γιὰ τὸ θαῦμα τῆς ἀνθρώπινης δυνάμης καὶ ἐπινοητικότητας, περιγράφοντας τὴν πρόοδο τοῦ πολιτισμοῦ.

ΧΟΡΟΣ

Πολλὰ γεννοῦν τὸ δέος·

(332)

τὸ μέγα δέος ὁ ἄνθρωπος γεννά.

περνὰ τὸν αφρισμένο πόντο

με τὶς φουρτούνες τοῦ νοτιά,

στη μέση σκάβει το βαθύ
και φουσκωμένο κύμα·
και την υπέρτατη θεά, τη Γη,

την άφθαρτη παιδεύει την ακάματη
οργώνοντας με τα καματερά
χρόνο το χρόνο φιδοσέροντας τ' αλέτρι. (340)

Και των αστόχαστων πτηνών
τις φυλές κυνηγά με τα βρόχια,
των αγρίων θηρίων τα έθνη,
των βυθών την υδρόβια φύτρα
με δίχτυα πλεγμένα στριφτά,
ο τετραπέρατος· τ' αγρίμι της βουνοκορφής
δαμάζει με τεχνάσματα· φορεί
στων αλόγων την πλούσια χαιίτη ζυγό (350)

και στον ταύρο, που βαρβάτος βοσκάει στα όρη.
Ένας τον άλλο δίδαξε λαλιά,
τη σκέψη, σαν το πνεύμα των ανέμων,
την όρεξη να ζει σε πολιτείες·
πώς να γλιτώνει το χαλάζι μες στ' αγιάζι,
την άγρια δαρτή βροχή μέσα στον κάμπο,
ο πολυμήχανος· αμήχανος δε θ' αντικρύσει (360)
τα μελλούμενα·

Μτφρ. Κ.Χ. Μύρης

B2. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές έχει η κατάσταση του ανθρώπου όπως την περιγράφει ο Σοφοκλής στο Α' Στάσιμο της *Αντιγόνης*, σε σχέση με την περιγραφή του Πρωταγόρα;

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις **Σωστή (Σ)** ή **Λανθασμένη (Λ)**.

α) Ο Σωκράτης και οι σοφιστές αμφισβητούσαν με ανάλογο τρόπο τις παραδεδεγμένες αλήθειες.

β) Ο Σωκράτης είναι ο πρώτος φιλόσοφος που ασχολήθηκε με πολιτικά προβλήματα.

γ) Ο Σωκράτης καταδικάστηκε για πολιτικούς λόγους με πρόσχημα θρησκευτικούς.

δ) Μετά την επιστροφή του στην Αθήνα από το πρώτο του ταξίδι στην Σικελία, ο Πλάτων ίδρυσε την Ακαδημία.

ε) Στον διάλογο Πρωταγόρας ο Σωκράτης και ο Πρωταγόρας καταλήγουν σε οριστικά συμπεράσματα.

Μονάδες 10

B4.a. Να αντιστοιχίσετε καθεμιά νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις της στήλης Α περισσεύουν.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. κτηνοτρόφος	α. ἔσχεν
2. επιτακτικός	β. ἀνυπόδητον
3. ανακωχή	γ. ἔντεχνον
4. επιτόκιο	δ. κτητήν
5. επίδεσμος	
6. δέος	

Μονάδες 4

β. ἔλαθεν, ἔρχεται, ὄρᾱ: για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου να γράψετε δύο ετυμολογικά συγγενείς λέξεις στα νέα ελληνικά.

Μονάδες 6

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ισοκράτους, Ευαγόρας 73-75

Ο "Ευαγόρας" του Ισοκράτη είναι ένας πανηγυρικός λόγος που υμνεί τις αρετές του βασιλιά της Κύπρου, Ευαγόρα, και χρησιμεύει ως παράδειγμα προς μίμηση για τον γιο του, Νικοκλή. Το συγκεκριμένο απόσπασμα από τον

επίλογο του λόγου αναφέρεται στην υπεροχή των μνημείων λόγου και πνεύματος έναντι των μνημείων του σώματος.

Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν πολλὰ μὲν οἶμαι παραλιπεῖν· ὑστερίζω γὰρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἑμαυτοῦ, μεθ' ἧς ἀκριβέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξεργασάμην ἢ τὸν ἔπαινον τοῦτον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν, ὅσον κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκωμίαςτός ἐστιν. ἐγὼ δ', ὧς Νικόκλεις, ἡγοῦμαι καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ μὲντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἢ τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειεν. [74] προκρίνω δὲ ταύτας πρῶτον μὲν εἰδῶς τοὺς καλοὺς κάγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνομένους ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ γνώμῃ φιλοτιμουμένους· ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μόνους, παρ' οἷς ἂν σταθῶσι, τοὺς δὲ λόγους ἐξενεχθῆναι θ' οἷόν τ' ἐστὶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καί, διαδοθέντας ἐν ταῖς τῶν εὐφρονούντων διατριβαῖς, ἀγαπᾶσθαι παρ' οἷς κρεῖττον ἐστὶν ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐδοκιμεῖν·

Λεξιλόγιο

τύπους: τύπος- σχεδίασμα, εικόνα, ανδριάντας

οἷόν τ' ἐστὶν: εἶναι δυνατό
διατριβαῖς: διατριβή- συζήτηση, απασχόληση

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: « ἐγὼ δ', ὧς Νικόκλεις... τῇ γνώμῃ φιλοτιμουμένους».

Μονάδες 20

Γ2. Σύμφωνα με τον Ισοκράτη για ποιους λόγους οι ενάρετοι άνδρες προτιμοῦν τα μνημεῖα του λόγου από τα μνημεῖα του σώματος;

Μονάδες 10

Γ3. α. Να μεταφέρετε τα παρακάτω πτωτικά στον άλλο αριθμό:

ἀκμῆς, δύναμιν, ἀνδρῶν

Μονάδες 3

β. Να μεταφέρετε τους παρακάτω τύπους επιθέτων τον υπερθετικό βαθμό:

καλούς, κρείττον

Μονάδες 2

γ. Να γράψετε τη μετοχή αορίστου (αρσενικού γένους) των παρακάτω ρημάτων στη φωνή που βρίσκονται:

παρλιπεῖν, ἔχουσι

Μονάδες 2

δ. Να γράψετε το β' ενικό οριστικής παρακειμένου των παρακάτω ρημάτων (στη φωνή που βρίσκονται) :

ἡγοῦμαι, προκρίνω , ἐξενεχθῆναι

Μονάδες 3

Γ4. α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις:

εἶναι, τῶν σωμάτων, ἀξίας, τεχνικῶς, ἐπὶ τοῖς ἔργοις, μόνοις, διαδοθέντας, τῶν φρονούντων

Μονάδες 8

β. Να αναγνωρίσετε συντακτικά (πλήρως) την παρακάτω πρόταση: ***ἄς ἐν τοῖς λόγοις ἂν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειεν.***

Μονάδες 2